Тамара Марценюк,
к.соц.н, доцентка, доцентка кафедри соціології,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
t.martsenyuk@ukma.edu.ua,
orcid.org/0000-0002-4785-5618

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО (НЕ)ГОТОВНОСТІ ЧИНИТИ ЗБРОЙНИЙ ОПІР, ЩОБ ЗУПИНИТИ РОСІЙСЬКУ ОКУПАЦІЮ УКРАЇНИ: ДИНАМІКА ЗА 2023-2026 РОКИ

Через менш ніж рік після повномасштабного вторгнення (у січні 2023 року) дослідницька агенція "Info Sapiens" включила до Омнібусу (щомісячного національного репрезентативного опитування) запитання: ви особисто готові чи не готові чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України? Це ж саме запитання повторювалося ще у 2024 та 2026 роках (див. *Таблицю 1*). Пропоную з'ясувати динаміку громадської думки щодо цього запитання, враховуючи також гендерні відмінності в відповідях українського суспільства.

Таблиця 1. **Емпіричні дані дослідження ставлення українського суспільства до (не)готовності чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України, проведеного дослідницькою агенцією Info Sapiens.**

Рік	**2023**	**2024**	**2026**
Дати проведення	11 по 23 січня	11 по 19 лютого	з 14 по 22 квітня

Генеральна сукупність	Опитування не проводилось на тимчасово окупованих територіях АР Крим, м. Севастополя, Донецької і Луганської областей та інших, що перебувають під окупацією, а також територіях, де відсутній український мобільний зв’язок (за оцінкою Info Sapiens, не менше 96% дорослого населення країни мають мобільні номери).
Вибірка	1000 Вибірка репрезентативна для населення України віком 16+ за статтю, віком, регіоном, розміром населеного пункту.
Помилка репрезентативності	< 3,1% з вірогідністю 0,95%.
Метод	CATI (computer-assisted telephone interviews) — телефонні інтерв'ю з використанням комп'ютера на основі випадкової вибірки мобільних номерів телефонів.

Як видно з *Таблиці 2*, незалежно від року опитування (2023, 2024 або 2026 рік) загалом населення України відповідало, що готове чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України. Звісно, вибір респонденткаами і респондентами цих відповідей не означає, що вони обов’язково будуть діяти відповідним чином. Однак, доцільно прослідкувати динаміку і гендерні відмінності відповідей у різні роки після повномасштабного вторгнення.

Найбільшою готовність чинити збройний опір, причому не тільки серед чоловіків, а й серед жінок, щоб зупинити російську окупацію України була в

2023 році – 77% чоловіків і 64% жінок обрали відповіді “повністю готовий / готова” і “скоріше готовий / готова” (див. *Таблицю 2*). На той час тільки 16% чоловіків і 30% жінок були не готовими чинити опір, а загалом лишень 2,3% відповідали, що вже чинять опір.

Ситуація суттєво змінилася у 2024 році: частка готових чинити збройний опір російській окупації спала до 60% чоловіків і 44% жінок. Хоча важливо зазначити, що і у 2024 році переважна більшість – 51% опитаних були готові до збройного опору. Також зросла частка як чоловіків, як жінок, які вже чинять опір і у 2024 році таких загалом було більше – 4,4% опитаних. Зменшення рівня готовності до збройного супротиву ворогу доцільно вважати проявом явища “втоми від війни”.

У 2026 році несуттєво зросла частка тих, хто готові чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України – загалом 55% опитаних (59% чоловіків і 53% жінок) обрали відповідні відповіді. Якраз на четвертому році повномасштабного вторгнення скоротився гендерний розрив між відповідями жінок і чоловіків: все більше жінок відповідали ствердно на це запитання (хоча рівень їхніх відповідей не досягнув рівня 2023 року). Якщо в 2024 році жінки були радше не готові (48%), ніж готові (44%) чинити збройний опір, то ситуація суттєво змінилася в 2026 році (лишень 37% жінок не готові чинити збройний опір). Окрім того, очікувано збільшилася частка чоловіків і жінок, які вже чинять опір: від 2,3% у 2023 році, 4,4% у 2024 році до 9,7% (17,4% чоловіків і 3,4% жінок) у 2026 році.

Таблиця 2. **Динаміка відповіді на запитання про особисту (не)готовність чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України? (Info Sapiens, N=1000)**

Варіант відповіді	Січень 2023, %			Лютий 2024, %			Квітень 2026, %		
	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом
Готовність[1]	77,41	64,29	70,23	59,68	44,18	51,21	58,80	52,71	55,48
Неготовність[2]	15,78	30,03	23,59	27,67	48,26	38,92	20,94	37,32	29,89
Я вже чиню опір	5,00	0,12	2,33	7,89	1,48	4,39	17,39	3,38	9,74
Важко сказати, відмова від відповіді	1,82	5,54	3,86	4,76	6,08	5,48	2,87	6,59	4,90
Загалом	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Беручи до уваги динаміку і гендерні відмінності відповідей на запитання про готовність чинити збройний опір, щоб зупинити російську окупацію України, варто взяти до уваги відповіді жінок і краще продумати політику їхнього добровільного залучення до Сил оборони України. У ситуації мобілізаційних викликів слід уважно ставитися не тільки до чоловіків, а й до жінок, які прагнуть працювати у військовій сфері, особливо після повномасштабного вторгнення: продовжувати реалізовувати політику гендерної рівності, зокрема, гендерночутливий підхід, де брати до уваги успіхи і виклики активного залучення жінок до Сил оборони України протягом 12 років російсько-української війни.

[1] Під готовністю маються на увазі об’єднані варіанти відповідей “Повністю готовий / готова” і “Скоріше готовий / готова”.

[2] Під неготовністю маються на увазі об’єднані варіанти відповідей “Повністю не готовий / не готова” і “Скоріше не готовий / не готова”.